

УДК 336.71+35.07

М. Мадхаві (Індія), Р. Радхіка (Індія)

Акціонерний капітал банку: вибір інвестиційного об'єкту

Наслідки світової фінансової кризи для економік багатьох країн, включаючи Індію, є досить суттєвими. Криза також вплинула і на фондові біржі Індії, що відобразилось на зменшенні індексів, зниженні цін та спаді ринку загалом. Ринки знаходяться під тиском спадаючої та інфляційної тенденції, що спостерігається в економіці. Інвесторам стає дуже складно отримувати прибуток, тому вони шукають шляхи уникнення втрат. На фоні кризи, наголос ставиться на інвестиції у надійні установи, а саме – банки. Що стосується ринку акцій, то банківський та не банківський сектори відіграли головну роль у стимулюванні інвестицій. Незважаючи на значну кількість приватних установ, державні банки домінують у фінансовій системі Індії. З точки зору важливості державних банків, у даному дослідженні оцінено збільшення їх вартості за допомогою всебічного аналізу кон'юнктури. Автори визначають чистий прибуток на акцію (EPS), дивіденд на одну акцію (DPS), співвідношення ціни акцій до прибутку E/P, що допоможе інвесторам отримати основні відомості про збільшення вартості акцій банків.

Ключові слова: банки, акції, чистий прибуток на акцію (EPS), дивіденд на одну акцію (DPS), співвідношення ціни акцій до прибутку, всебічний аналіз, аналіз діяльності компанії, банки приватного сектору, банки державного сектору.

Вступ

Останнім часом банківський сектор Індії значно розвинувся, що супроводжувалось входженням приватних банків у банківську індустрію Індії та їх зосередженості на обслуговуванні фізичних осіб та конвергенції послуг. Моделі ведення бізнесу головних учасників ринку адаптовані до цих неминучих змін полягають у розширенні спектру послуг та продуктів, які вони пропонують. Фактично банки ввійшли на фондові ринки для того, щоб зібрати капітал від індивідуальних інвесторів та використати його на внутрішньо організаційні потреби.

Банківський сектор Індії є продуманим. Це стосується пропозиції, асортименту послуг та рівня знань, навіть якщо рівень знань в сільських районах Індії досі залишається проблемою для приватного сектору та іноземних банків. Що стосується якості активів та достатності капіталу, то у банках Індії, у порівнянні з іншими банками у регіоні Азії, балансові звіти є чистими та прозорими.

Якщо ціни на фондових ринках обумовлені очікуваннями інвесторів, знання того для чого повинні продаватися цінні папери (всебічний аналіз) стає менш важливим ніж знання того, що інші інвестори очікують продати. Але це зовсім не означає те, що ціна продажу цінного паперу зовсім не важлива – вона важлива. Існує узгоджена думка про майбутній прибуток від цінних паперів, яку середній інвестор не може заперечити. Отже, знання факторів, що впливають на ринкові ціни дуже важливе у виборі купівлі цінного паперу.

Всебічний аналіз – це метод прогнозування змін ф'ючерсних цін фінансових інструментів на основі економічних, політичних та інших відповідних факторів та статистики що вплинуть на попиту та пропозицію фінансових інструментів. При купівлі акцій рішення інвесторів залежать від всебічного аналізу, оскільки за допомогою даного аналізу розглядається діяльність досліджуваної організації.

Відомості про дослідження. Приймаючи до уваги важливість банківського сектору Індії, інвестиції у даний сектор досліджуються за допомогою використання всебічного аналізу та на основі показників чистого прибутку на акцію, дивіденди на одну акцію, співвідношення ціни акцій до прибутку. Результати всебічного аналізу надають інвесторам необхідні вихідні дані у формі інформації стосовно економіки, індустрії на макро рівні та компанії на мікро рівні. Оскільки чистий прибуток на акцію, дивіденд на одну акцію, співвідношення ціни акцій до прибутку створюють умови для дослідження акцій організацій, ми використали ці показники для їх аналізу.

Мета аналізу діяльності всього банківського сектору дуже обширна, тому не можливо її розглянути лише в одному дослідженні. У даній роботі автори обмежилися всебічним аналізом 4 головних банків Індії – Canara Bank, Bank of Baroda у державному секторі та HDFC, ICICI – у приватному. У роботі досліджено період за п'ять років починаючи з 2004 до 2008 року.

Вид дослідження. Дослідження побудоване на основі аналізу похідних даних. Мета – визначити похідні дані для аналізу попередніх досліджень на предмет вивчення фондових ринків. Знання отримані від дослідження формують основу майбутнього детального описового дослідження.

План вибірки. Вибірка фондових ринків створюється за допомогою вибіркового відбору для того, щоб визначити похідні дані. Фондові ринки вибрані незалежним несистематичним шляхом.

Технології. У дослідженні використані наступні технології для визначення перспективи діяльності банків.

Чистий прибуток на акцію:

$$EPS = \frac{EBIT \text{ (or) Net Worth}}{\text{No of shares out standing}}$$

Дивіденд на одну акцію:

$$DPS = \frac{\text{No of dividend paid}}{\text{No of shares}}$$

Співвідношення ціни акцій до прибутку:

$$P/E = \frac{\text{Market price of share}}{\text{Earning per Share}}$$

1. Структура дослідження

1.1. Структура банківської індустрії Індії. На даний момент в Індії нараховують 88 комерційних, 27 держаних (уряд Індії має 95,5% акцій банку), 29 приватних, 4 місцеві банки та 31 іноземний банк разом з корпоративними банками.

1.1.1. Комерційні банки. Спочатку була велика кількість комерційних банків – корпоративних організацій, що володіли акціями приватних осіб. У двадцятому столітті в країні з'явилась значна кількість менших банків, що викликало перехід деяких банків у державну форму власності. Сьогодні державний сектор Індії має потужну базу комерційних банків, що підходить під різні підкатегорії на основі форми власності та контролю над органами управління.

1.1.2. Державні банки. Поява державних банків у банківському секторі Індії відбувалася у 3 етапи. Спочатку це було перетворення Imperial Bank of India на State Bank of India у 1955 році. Потім у 1969 році відбулася націоналізація 14 головних комерційних банків, у 1980 році відбулася капіталізація ще 6 комерційних банків. Тож, у державному секторі банківської індустрії Індії нараховується 27 банків.

1.1.3. Приватні банки. Після націоналізації головних банків приватного сектору в 1969 та 1980 роках, майже протягом 20 років в Індії не з'являлися нові банки, хоча кожних законних перешкод цьому не було. Комітет з питань реформ фінансового сектору Нарасімха запропонував створення нових банків. У січні 1993 року Центральний банк Індії випустив директиви на відкриття банків приватного сектору. Було відкрито 8 банків, включаючи такі фінансові заклади як IDBI, ICICI, та UTI.

1.1.4. Місцеві банки. Вони можуть відкриватися як публічні акціонерні компанії, розвиток яких підтримують фізичні особи, довірчі фонди та асоціації. Мінімальний сплачений акціонерний капітал повинен сягати 5 крор з вкладом засновника щонайменше 2 крори. Їх розташовують у віддалених містах, а область їх діяльності обмежується 3 районами. Зараз в Індії працюють 4 місцевих банки у штатах Пенджаб, Гуджарат, Махараштра та Андхра-Прадеш.

1.1.5. Іноземні банки. Іноземні комерційні банки є відділеннями банків, що зареєстровані в інших країнах і працюють в Індії. Реформи у фінансовому секторі сприяли входженню іноземних банків у фінансовий сектор Індії, тому зараз вони відіграють не останню роль у діяльності вітчизняних банків.

1.1.6. Кооперативні банки. Крім комерційних банків, в Індії існує ряд банківських установ, що мають назву кооперативні кредитні заклади. Вони проводять банківські операції в міських та сільських районах по принципу співробітництва. Такі банки відіграють корисну роль у поширенні звички користуватися банком.

1.2. Огляд джерел літератури. *1.2.1. Чистий прибуток на акцію.* Дохід – це сума прибутку компанії за період, що зазвичай визначається за квартал (три календарних місяці) або рік. Прибуток – чистий прибуток після відрахування податків. Прибутки компаній – головні показники ціни акції, оскільки за прибутками визначають чи буде бізнес успішним. Частина прибутку компанії призначена для звичайних акцій, оскільки акціонери є власниками організації. Цю пропорцію можна розрахувати за чистим прибутком на одну акцію. Це можна представити формулою:

$$EPS = \frac{\text{Чиста вартість компанії}}{\text{Кількість акцій в обігу}}$$

При розрахунку доцільніше використовувати середньозважений показник кількості акцій в обігу за досліджуваний період, оскільки кількість акцій в обігу може з часом змінюватися.

1.2.2. Дивіденд на одну акцію. Формула розрахунку показника дивіденду на одну акцію – це проста формула, за якою загальні виплати дивідендів діляться на загальну кількість акцій в обігу. Чим більша кількість акцій в обігу, тим менше дивідендів на акцію можуть бути зафіксовані. Про показник дивіденд на акцію (DPS) оголошують щоквартально на зустрічі ради директорів або акціонерів. Він розраховується за формулою:

$$DPS = \frac{\text{Виплачені дивіденди}}{\text{Кількість акцій в обігу}}$$

Дивіденди дуже важливі для деяких акціонерів, оскільки це один з перших шляхів заробітку на фондовому ринку. Фактично, фактично інвестори можуть купити акції та зберігати їх протягом короткого періоду для того, щоб мати перевагу у виплатах дивідендів на одну акцію. DPS – показник діяльності закладу, за ним визначають наскільки прибутковою є компанія.

1.2.3. Співвідношення ціни акцій до прибутку. Це показник співвідношення між ціною акції та прибутками компанії. Він є найбільш популярним показником аналізу.

$$P/E = \text{Ціна акції} / EPS$$

P/E означає те, скільки на ринку захочуть заплатити щоб отримати прибутку. Чим більший показник P/E, тим більше заплатять на ринку. Деякі інвестори вважають високий показник P/E занадто великим, а це може також означати, що на ринку сподіваються на термінові угоди з акціями та підвищують ціну. Низький показник P/E може свідчити про “вотум недовіри” або про те, що акція має великий потенціал росту. Багато інвесторів намагаються ці “невідшліфовані діаманти” розмістити до того часу, як інші учасники ринку довідаються про їх справжню вартість.

2. Спеціалізація досліджуваних банків

2.1. Canara bank. Заснований як ‘Canara Bank Hindu Permanent Fund’ у 1906 році меценатом Амебаллом Субба Рао Паєм. У 1910 році це маленьке зернятко перетворилося на закриту акціонерну компанію ‘Canara Bank Ltd’ та після націоналізації у 1969 році стала називатися Canara Bank. Він заповнив нішу серед компаній, що надають IT-послуги. Зі 100-відсотковим комп’ютерним забезпеченням відділів, банк пропонує широкий спектр послуг, таких як мережа банківських автоматів, банківські операції у всіх напрямках, телебанкінг, віддалений доступ до терміналів через Інтернет та М-банкінг, банківська карта. У 2004-2005 роках Canara Bank отримав найвищий чистий прибуток (1110 крор) серед націоналізованих банків, зі значним підвищенням показника достатності капіталу (12.78%) та якості активів.

2.2. Bank of Baroda. Починаючи у 1908 році з маленької будівлі у місті Барода до сьогоденного вигляду високої будівлі з новітньою технологією, Baroda Corporate Center в Мумбаї – це сага про концепцію, підприємство, фінансову розважливність та корпоративну етику. Основна діяльність групи – надавати банківські послуги через 2,732 відділень в Індії та 40 закордонних відділень. Банки приймають вклади та депозити, видають комерційні та інституційні кредити, фінансують проекти, обмінюють валюту. Bank of

Baroda займає основну позицію у переході від обслуговуючих систем до комп’ютеризованого робочого середовища. Зараз цей банк має 1918 комп’ютеризованих відділень. У 1995 році він збільшив свій капітал за рахунок випуску акцій на 300 крор.

2.3. Закрита фінансова корпорація з розвитку житлового будівництва (HDFC). Ця корпорація була серед перших закладів, що отримали дозвіл Центрального банку Індії на створення банку у приватному секторі, як частини лібералізації RBI в банківській індустрії Індії у 1994 році. Він був зареєстрований у серпні 1994 року під назвою ‘HDFC Bank Limited’ з головним офісом у Бумбаї, Індія. HDFC Bank розпочав проведення операцій як комерційний банк у січні 1995 року.

На банківському цільовому ринку представлені як великі, першокласні акції компаній-виробників та малих та середніх компаній, що займаються агро бізнесом. Банк пропонує широкий спектр комерційних та трансакційних банківських, торгових послуг, послуг керування грошовими операціями.

2.4. ICICI Bank. ICICI Bank – другий найбільший банк в Індії з загальною сумою активів у розмірі 3,997.95 млрд. рупій (100 млрд. доларів) станом на 31 березня 2008 року та прибутком у 41.58 млрд. рупій. ICICI Bank – другий у списку банків фондових бірж Індії з точки зору ринкової капіталізації акцій, що знаходяться у вільному обігу. Мережа банку складається з 1,308 відділень та 3,950 банківських автоматів в Індії а також відділення за кордоном. ICICI Bank пропонує широкий спектр банківських продуктів та послуг для корпоративного та роздрібного обслуговування клієнтів за рахунок різноманіття каналів доставки та спеціалізованих дочірніх компаній у сфері банківського інвестування, страхування життя та майна, капіталу та управління активами.

Акції ICICI Bank’s знаходяться у списку фондової біржі Бомбею та National Stock Exchange of India Limited та його Американська депозитарна розписка знаходиться на фондовій біржі Нью-Йорку. ICICI Bank пропонує велику кількість карток для задоволення різних трансакційних потреб: кредитні картки, дебетні картки та платіжні картки. Ці карти приймають як в Індії та і за кордоном.

3. Дослідження

Для аналізу взяті показники чистий прибуток на акцію, дивіденд на одну акцію, співвідношення ціни акцій до прибутку. Ці показники представлені у таблицях, а також у вигляді стовпчикової діаграми.

Далі представлено повні розрахунки показників EPS, DPS та P/E вибраних банків.

Таблиця 1. EPS

Рік	Canara Bank	Bank of Baroda	HDFC	ICICI
2004	35.41	35.55	25.58	35.51
2005	30.3	25.87	32.2	35.23
2006	36.3	25.75	41.34	35.56
2007	38.27	33.51	50.16	40.64
2008	42.32	45.78	52.53	42.56

Таблиця 2. DPS

Рік	Canara Bank	Bank of Baroda	HDFC	ICICI
2004	5	6.5	3.5	7.5
2005	5.5	5	4.5	8.5
2006	6.6	5.7	5.5	8.5
2007	7	6.9	7	10
2008	8	9.36	8.5	11

Таблиця 3. Показник P/E

Рік	Canara Bank	HDFC	ICICI
2004	5.1	30	28.1
2005	5.9	25	28.3
2006	4.9	19	22.4
2007	4.7	11	19.6
2008	4.2	9.5	18.7

Висновок

У державному секторі Bank of Baroda більш ефективний у порівнянні з Canara Bank, у приватному секторі ICICI більш ефективний ніж HDFC. Якщо розглянути загальну тенденцію EPS, DPS вибраних банків банківського сектору, то протягом досліджуваного періоду вона зростає. Більшість індустрій таких як інформаційні технології,

нерухомість та роздрібна торгівля, якими не досить сильно цікавляться інвестори проявляють тенденцію до зниження у період кризи. Це свідчить про те, що рішення інвесторів залежать від банків державного сектору, в той час як особи, що приймають на себе ризик вибирають банки приватного сектору. Результати дослідження показують, що банки мають вигідні позиції. Про це свідчать прибутки та дивіденди як приватних так і державних банків. Але якщо брати до уваги показник співвідношення ціни до прибутку, що завжди залежить від ринкової ціни на акцію всі банки проявляють тенденцію до зниження. Це свідчить про зниження ринкових цін на акції, оскільки показник EPS у всіх банках збільшується, викликаючи підвищення чистої вартості організації. Це можна пояснити світовою фінансовою кризою, що вплинула на економіки багатьох країн світу. Навіть якщо криза торкнулася всіх сфер економіки, завдяки консервативній політиці уряду Індії та органів регулювання центрального банку вона мала незначний вплив на банківський сектор країни. Настала сприятлива ситуація для малих інвесторів, які завжди бажали стати частиною фондового ринку. Вони можуть приймати рішення на основі всебічного аналізу, оскільки аналіз ринку для них не завжди є вірним. Фактично, поєднання всебічного аналізу з відповідними показниками ринку буде вигідним для тих інвесторів, хто не хоче вкладати інвестиції даремно. Банки Індії надають інвесторам всю необхідну інформацію про регулювання Центрального банку Індії, якій можна довіряти. Оскільки існує менша можливість надання неправдивої інформації у банківському секторі Індії, рішення інвесторів щодо вибору портфелів можуть залежати від інвестицій.

Список використаних джерел

1. Annual Reports of the selected banks for the corresponding Years.
2. G. Sudarsana Reddy, "Financial Management", Himalaya Publishing House, 2009, pp. 92-95.
3. The Financial Express, "India's Finest Companies", The Express Group, March, 2009.
4. Business World, "Branching Out", 2nd March, 2009.
5. Priti Gupta, "Building Global Presence: Preparing for Challenges" Oorja, *Journal of Management*, Vol. 7, No. 1, January, April, 2009, pp. 76-78.
6. M. Sulochana, G. Mallika et al. "Risk Management by Banks", *Business Vision*, Vol. 6, No. 1, Jan-March, 2010, pp. 48-50.

Отримано 20.01.2010

Переклад з англ. Лисенко Ю.